

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ז' אב תשע"ט | דף היומי בבלי: תמורה כ.
דף היומי בהלכה: מאמצע סעיף א' הגה "וי"א דאפילו" עד אמצע סעיף א' בהגה "ומ"מ אם כלתה".
מוסר: שמירת הלשון פרק ג' 'עוד נוכל' עד פרק ג' 'והגאון'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

מיום שישי ועד מוצאי הצום - תמצית הלכות תשעה באב שחל בשבת | היום - הכינוס האדיר 'סדר הכנה' | סתם שוחחתי אתו באוטובוס, לא חלמתי מה שייצא מזה | פתאום נכנס אחד מעשירי ניו יורק המפורסמים וניגש ישר אליו | 1696

על דא ועל הא

**זלמן פנה לאשתו: רייזל, תגידי, אולי את זוכרת
משהו שנשרף? בית המקדש?... וגם היא השיבה
בשלילה. ואז לפתע אורו עיניו: רגע, מתי זה היה,
בתקופת תמוז-אב? אה, היינו אז בדאצ'ה!**

התוכחה הנוקבת של הברסקער רב: "יש כאלו שבית המקדש יכול להישרף, והם בדאצ'ה"...

ישבתי לידו בכיתה".
"ואת אביי ורבא אתה זוכר?" - "מה השאלה בכלל? אני זוכר שאנשים היו באים לגמ"ח של רבא ללוות כסף".
"ואת התנאים אתה זוכר?" השיב להם יענקל: "לא, את תקופת התנאים אני כבר לא זוכר, אבל אתם יכולים לשאול את זלמן, הוא יותר מבוגר ממני".
ואז הילדים באמת יצאו והלכו לביתו של זלמן ושאלו: "זלמן, האם אתה זוכר את התנאים?" והוא השיב: "כן, בוודאי. אני זוכר שרשב"י ובנו יצאו מהמערה".
"ואת רבן יוחנן בן זכאי אתה זוכר?" - "בטח, אני עוד זוכר שהוא היה צעיר" וכו'.
בסוף השיחה המרתקת שאלו הילדים את זלמן: "מה אתה יכול לספר לנו מחורבן בית המקדש?"
זלמן מנסה להיזכר בחורבן בית המקדש, והוא לא נזכר. בצר לו הוא השיב לילדים: "אינני זוכר את חורבן בית המקדש, מעניין כיצד זה קורה ואיך זה יכול להיות, אבל מה לעשות, אינני זוכר".
שואלים אותו הילדים ותמהים מאד: "מה, אתה לא זוכר? הרי אתה זוכר הרבה יותר מוקדם מחורבן בית המקדש?" עונה להם

בימים הסוערים של פרשיית 'ילדי טהרן', מרנן החזו"א והגרי"ז זצוק"ל פעלו בקדחתנות בכמה מישורים, וליבם שתת דם רב כידוע. תקופה לאחר ששככה הפרשה, מרן הברסקער רב זצוק"ל פגש את אחד הרבנים שהיה שייך קצת לזרם אחר, ושאל אותו: מדוע לא שמעו אותך במשך כל ימי הפרשייה? הרי אתה רב פעיל וכו'.
אותו רב התחמק והשיב: וכי מה יכולתי לעשות, הייתי בדאצ'ה, לא הייתי באזור עקב חופשה.
הגיב ואמר לו מרן הברסקער רב זצוק"ל: אתה יודע מה אתה מזכיר לי? בברסקה היו שני זקנים מופלגים, שהתעסקו היוםית שלהם היתה לשבת ברחוב ולספר לילדים שהתגודדו סביבם את כל סיפורי ההיסטוריה בגוף ראשון. השומע את סיפוריהם היה נשמע לו שאותם זקנים חיים עלי אדמות כבר אלפי שנים. לאחד הזקנים קראו יענקל, ושמו של הזקן השני היה זלמן. הילדים היו שואלים: "יענקל, אתה זוכר את ה'בית יוסף'?" והוא היה משיב: "בוודאי שאני זוכר אותך, ראיתי את ה'מגיד' מגיע אליו, וכו'.
"ואת הרשב"א והרמב"ם אתה זוכר?" - "בטח שאני זוכר,

בית המקדש? זה היה בתקופת תמוז-אב? אהה... היינו אז בדאצ'ה!"
סיים מרן הבריסקער רב זצוק"ל ואמר לאותו רב: "יש כאלו שבית המקדש יכול להישרף, והם בדאצ'ה..."

זלמן: "נכון, דווקא משום כך זה ממש פלא, כיצד ייתכן שאינני זוכר. זלמן פנה לאשתו: "רייזל, תגידי, אולי את זוכרת משהו שנשרף, בית המקדש...". וגם היא השיבה בשלילה.
ואז לפתע אורו עיניו של ר' זלמן: "רגע, רגע, מתי היה חורבן

עניינא דיומא - הלכות תשעה באב

מיום ששי ערב שבת חזון, ועד מוצאי הצום - תמצית הלכות תשעה באב שחל במוצאי שבת

תמצות מסודר ובהיר של כל ההלכות הקשורות לט' באב החל במוצ"ש (נדחה) - החל מיום ששי ער"ש חזון, שבת חזון (ט' באב), מוצ"ש - צום תשעה באב, ועד מוצאי הצום

מאת: הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

בעיה של "מכין משבת לחול" (הגרי"א דינר).

כתב הרמ"א: "ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך, כי אם בדברים המותרים בתשעה באב; ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות, וכן לא יטייל ערב תשעה באב".
ואולם המשנה ברורה הביא שלהט"ז ניתן ללמוד בשבת כרגיל, גם כשחל תשעה באב בשבת, וכתב על כך: "ונראה שיש לסמוך על זה". והחזו"א הקפיד ללמוד בשבת אחר חצות רק דברים המותרים בלימוד בתשעה באב, וישנם דעות רבות בענין, ולכן נראה שאלו שמסוגלים ללמוד את הדברים המותרים ללימוד בתשעה באב, שכך ייעשו. אך אלו שקשה להם ללמוד נושאים אלו והם מעדיפים ללמוד את חוק לימודם הקבוע, שבודאי יש להם על מי לסמוך.

סעודה שלישית

אסור לאכול ולשתות לאחר שקיעת החמה. לפני השקיעה, אפשר לאכול הכל, כולל בשר ומעדנים, שתיית יין וכל טוב.
המשנה ברורה כתב בשם המגן אברהם שצריך לשבת ולאכול בדאבון לב ולא בסעודת חברים, אך כתב שלדעת הבכור שור אם רגיל בכל סעודה שלישית לשבת עם חבריו, לא ישנה ממנהגו, כדי שלא ייחשב הדבר כאבלות בפומבי. ורבים נוהגים לשיר כרגיל שירי שבת גם בסעודה שלישית.

בסעודה שלישית עושים זימון בשלשה וראוי ליטול מים אחרונים לפני השקיעה, כדי שלא נצטרך ליטול מים אחרונים בזמן שבו לא נוטלים ידים. ואם לא נטל מים אחרונים לפני השקיעה, יטול ידיו כדיני הנטילה בתשעה באב.

זמן החלפת הבגדים והנעליים

"לוח ארץ ישראל" נכתב (ע"פ הרמ"א תקנג, ב) שכשחל תשעה באב במוצאי שבת, חולצים את הנעליים לאחר "ברכו"

יום ששי- ערב שבת חזון

אפשר לטעום מעט ביום ששי ממאכלי השבת הבשריים, כדי לבחון האם התבשלו היטב.

בעל הקונה לאשתו פרחים לכבודה, בתורת מתנה, או כל מתנה אחרת- הרי לא יעשה זאת עד לאחר תשעה באב, כי זהו כמשא ומתן של שמחה (הוראת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ועי' מג"א תקנ"ד כ"א, ושם מדובר גם בדברים קטנטנים, שהם אסורים רק בת"ב עצמו).

ביום ששי מותר לרחוץ פנים, ידים ורגלים במים חמים, ללא סבון, והרגילים לחפוף ראשם במים בכל ערב שבת, מותר להם לחפוף בלי סבון (רמ"א ומשנ"ב). ולה"חזון איש" מותר להסתבן בסבון (רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א).

הנוהגים לטבול במקוה טהרה בכל ערב שבת (ואינם מבטלים את הטבילה מפני עצלות או קור וכדומה), יכולים לטבול גם היום במים פושרים (משנ"ב).

שבת- תשעה באב (הצום נדחה)

אלו שחסר להם בגדים ליום ראשון תשעה באב, כתב הבן איש חי שיכולים ללבוש בגדים במהלך השבת, כדי שיוכלו ללבשם במוצ"ש או ביום ראשון כבגדים שכבר לבשו אותם. אך אין לומר במפורש בפה שלובשן לצורך ימות החול, משום 'מכין משבת לחול'.

"קלי צום" ושאר מיני ויטמינים וכדורים הנלקחים לחיזוק הגוף לקראת הצום, אינם "מאכל בריאים" ונועדו לחזק את הגוף, ולפיכך הורה הגר"ש ואזנר זצ"ל שאסור לקחתם בשבת שלפני הצום. אך ניתן לערבבם בתוך מאכל או משקה (ועדיף לערבבן לפני השבת) ובכך אין כל חשש, כיוון שלא ניכר, וגם אין בזה

ונועלים נעלי תשעה באב. אך המנהג לומר "ברוך המבדיל" כחצי שעה אחרי השקיעה, (או 20 דקות, עד 45 דקות לאחר השקיעה, כל אחד כמנהגו בעניין זה) להחליף לבגדי ונעלי יום חול ולהגיע כך לבית הכנסת. אמנם גדולים וטובים, כהחזון איש והקהילות יעקב, הסירו את נעלי השבת רק לאחר "ברכו". וכן נכתב בשו"ת שלמת חיים להגרי"ח זוננפלד זצ"ל, ועוד רבים. כשחולצים את הנעלים, יזהרו שלא לגעת בהן, כדי שלא יצטרכו ליטול ידיים. ואם נגעו בהן, ינקו בכל דבר המנקה (משנה ברורה), ויש הסוברים שיטלו ידים עד סוף קשרי האצבעות (מחצה"ש וכף החיים ועוד).

הבדלה במוצ"ש וברכת 'מאורי האש'

השנה לא עושים "הבדלה" במוצאי שבת, ולכן עלינו לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול", כדי להוציא את השבת. האנשים גם מבדילים בתפילת ערבית ('אתה חוננתנו') ואילו הנשים, שלא מתפללות ערבית, אומרות "ברוך המבדיל". אולם מן הראוי שהנשים יבדילו גם הם בתפילת ערבית, משום שעיקר ההבדלה ניתקנה לאומרה בתפילת ערבית. מברכים במוצ"ש על נר הבדלה ברכת "בורא מאורי האש". עדיף שהבעל יברך על הנר ויוציא את אשתו ומשפחתו, ויכול לברך על הנר קודם לכתו לבית הכנסת (וכמובן בשעה שכבר יצאה השבת), וכאמור לעיל, המנהג המקובל הוא שמתפללים ערבית מעט מאוחר, כדי שנתארגן בבית לאחר צאת השבת, נאמר 'ברוך המבדיל', ננעל נעלי בד ונברך על הנר. וכך הורה רבנו הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

מוצאי שבת ויום ראשון - תשעה באב שחל במוצאי שבת (נדחה)

צום לחולות, מניקות ומעוברות

ב"שולחן ערוך" נפסק שגם נשים מעוברות ומניקות צמות בתשעה באב. אך השנה תשעה באב הוא צום נדחה, ולכן כתב הביאור הלכה בשם הפוסקים (שבות יעקב ורבי עקיבא איגר), ש"חולה קצת ומעוברת שיש להם מיחוש קצת - מותרים לאכול". כך שכל אשה מעוברת שאינה חשה בטוב, יכולה מיד לאכול. ולדעת מרן הגר"ע יוסף זצ"ל - אשה מעוברת אינה צריכה לצום כלל, גם ללא מיחוש וכאבים, כיון שזהו צום נדחה. ואמנם מרן הגר"צ אבא שאול זצ"ל (אור לציון ח"ג פכ"ט) חולק על דברי הביאור הלכה בשם הפוסקים וסובר שאין שום הבדל בין צום נדחה לצום רגיל לענין חולים ומעוברות.

מותר למניקה לחדול לצום, כשיש צער לתינוק שאין לו מה לאכול, או ע"י שינוי בטעם החלב (ברכי יוסף תקנ"ד ה'). והאשה אינה צריכה להפסיק להניק בערב תשעה באב ולתת לו תחליפי חלב, מטרנה וכדומה. אלא מניקה היא כהרגלה ואוכלת על פי דין בתענית כפי הצורך (אורחות רבנו ח"ב בשם מרן החזו"א), וכן הורה מרן הגר"ש ז"א אורבך זצ"ל, (ספר הלכות בין המצרים להגרמ"מ

קארפ, עמוד ק"כ). ובספר פסקי תשובות כתב כך בזה הלשון: בשם החזו"א מובא שהורה למניקות לשבור הצום כשהתינוק אוכל רק ממנה ואין לה די חלב, אף שאין סכנה לתינוק ואינו חולה כלל. וכן כשקיים חשש שיפסק חלבה מחמת הצום, מותר לה לשבור הצום ואינה צריכה לנסות לתת לתינוק תחליפים, כי לדעת הרופאים יש צורך גדול בחלב אם, וגם קיים חשש לקלקול המעיים, עקב שינוי מהזנת האם לתחליפים שונים. ויעויין שם שציטט מדברי הגר"י זילברשטיין ב"תורת היולדת" שלענין יום כיפור מקלים ביונק רק עד גיל שישה חודשים.

אשה שאינה צמה, או שצמה עד הבוקר או הצהריים, צריכה להבדיל על בירה, מיץ תפוזים וכדומה, בעיצומו של "תשעה באב", אך אם שותה רק מים - אינה צריכה להבדיל. ואולם לדעת מו"ר הגר"ח קניבסקי שליט"א, ניתן לאכול אף בלי הבדלה, כי לא שותים יין כלל בתשעה באב, וגם אין היום "חמר מדינה". וילדים קטנים שאוכלים בתשעה באב, יכולים לאכול בלי הבדלה (שבט הלוי ח"י קע"ז ואורחות רבינו ח"ב קמ"ה).

נאסר עלינו להשתמש במוצאי סיכה של תענוג, ולכן אסור להשתמש בכל מוצרי הבושם והקוסמטיקה. ויש הכותבים שמותר להתזי חומר ריחני על הגוף כנגד זיעה וריח רע, (ראו ביאור הלכה תקנד ד"ה סיכה ובס' פסקי תשובות יד).

אסור לשאול בשלום אדם בתשעה באב, ולכן אין לומר 'שלום', 'בוקר טוב', וכדומה. אך מותר לאחל 'מזל טוב', שאינו בגדר של שאילת שלום האסורה (שו"ת שלמת חיים ח"ב קל"ב, שו"ת להורות נתן ח"ב ל"ז, ועוד).

אין לסדר את הבית, להציע את המיטות, לשטוף את הבית או להדיח את כלי השבת המלוכלכים, עד חצות יום תשעה באב. ולאחר חצות היום ישנם המקילים להדיח כלים במים קרים ולא במים חמים, וישנם הכותבים שצריך להימנע מלהדיח כלים, אלא רק כשצריכים את הכלים לארוחת מוצאי הצום, או לצרכי הילדים הקטנים או כשיש ריבוי לכלוך ובאים זבובים וחרקים, וכמובן שצריך לרחוץ כלים במים קרים (ועדיף עם כפפות גומי וכדומה, שאז אין חשש של רחיצת הידיים). והחל מחצות היום ניתן להכין את סעודת הערב. לאחר חצות מותר גם לנקות ולשטוף את הבית, וכך כתב החיד"א ז"ל בשם האר"י ז"ל: "במנחה בט' באב נולד משיח ששמו מנחם, ומזה הטעם לא מיחו חכמים על רבות בנות שאחר חצות מתעסקות בכל כוחן לכבד את הבית ולתקן המיטות וכיוצא בזה מתיקוני הבית, וזהו מנהג קדום לנשים וחיזוק חכמים ידיהם לקבוע אמונת הגאולה".

מוצאי תשעה באב - יום ראשון בערב

ישנם נוהגים ליטול ידיים כנטילת שחרית, מאחר שלא נטלנו ידים כראוי בבוקר (בן איש חי). להגר"א נועלים נעלים רגילות ומברכים "שעשה לי כל צרכי". והמשנ"ב הביא שהרבה אחרונים כתבו שיכולים לברך בבוקר, ולדעת הרבה פוסקים אי אפשר לברך ברכות השחר לאחר חצות.

השנה לא אוכלים בשר ושותים יין רק בליל מוצאי התענית, אך למחרת (יום שני) מותר לאכול בשר ולשתות יין. ולדעת האור לציון, לספרדים מותר לאכול בשר ולשתות יין, מיד במוצאי הצום.

השנה מותר לכבס ולהתרחץ וללבוש בגדים מכובסים, מיד במוצאי הצום. ואף לשמוע מוזיקה ולנגן מותר (עיין שעה"צ תקנח, ד בשם הפרמ"ג), ויש המחמירים בשמיעת מוזיקה, עד למחרת בבוקר.

רבים נוהגים לקדש הלכנה במוצאי תשעה באב, עדיף לאחר שיאכלו מעט ויחליפו את נעלי הבד כי בן דוד נולד במוצאי תשעה באב, ואנו מבשרים ללכנה ולנו, שעתידיה היא להתחדש.

השנה אנו עושים הבדלה, מבדילים על כוס יין אך לא על בשמים ונר. את היין ישנה המבדיל בעצמו, (שו"ע ומשנ"ב תקנ"ד בשם דגול מרובה). לא אומרים בהבדלה את הפסוקים "הנה ק-ל ישועתי" וכו', כי פסוקים אלו אומרים לסימן טוב רק בתחילת השבוע, ולכן מתחילים מברכת הגפן (מטה אפרים תרכד, ה ועוד).

הסיפור היומי

"למחרת סיפר לי ראש הישיבה, שבזמן השיעור צלצל הפלאפון שלו ללא הרף. ולאחר מכן כשחזר אל המתקשר, הוא הציג את עצמו כיהודי מאנגליה, וסיפר לו שאתמול הוא ישב לידי באוטובוס..."

הוא חשב שהוא מגיע לארץ בשביל להשתתף בחתונה, אבל למעשה הקב"ה הביא אותו למטרה אחרת לגמרי...

ומטבע הדברים, בגלל השהיה הארוכה שוחחנו בפתחות, והוא שמע ממני על כל מצבי בכלל, על הישיבה ועל מצב שכר הלימוד, ושהנני נוסע לעזור לאחי שבתו איננה חשה בטוב, וגם הוא ת"ח ומתקשה בפרנסת משפחתו. ולאידך, שמעתי אף אני ממנו שמקום מגוריו באנגליה וכל בואו הנה הוא רק (לפי דמיונו, וכדלקמן) כדי להשתתף ב'קבלת פנים' שלפני החופה בשמחת בית וויז'ניץ המתקיימת בבני ברק באותו יום, ומשם עליו למהר לשדה התעופה, כי פגישה חשובה ממתנת לו בעיר מגוריו לונדון. אחר כמה שעות של עיכוב התקרבונו בשעתומ"צ לבני ברק, אז נתן לי שכני שטר של 100 יורו כמתנה לאחי לרגל הולדת הבנות, גם מיהר לברר אצלי את הפרטים של ראש הישיבה שלי, וביקש ממני עזרה בהשגת מונית שתמהר להוליכו לשדה התעופה כי אצה לו הדרך עד שאין לו אפילו שהות זמן מה להיכנס לחתונת וויז'ניץ.

ויהי ממחרת סיפר לי רה"י, שבעת מסירת השיעור צלצל הפלאפון שלו ללא הרף, ואחרי השיעור חזר אל המתקשר, וזה הציג עצמו כיהודי מאנגליה, ושילם שכר לימוד עבורי למשך כמה שנים!

נמצא, שלאותו יהודי היה נראה ש(כביכול) כל בואו הנה לארץ הקודש לא היה אלא לריק, שהרי את החתונה לא הספיק אפילו לאמירת מזל טוב גרידא, אבל קוב"ה אומר: ראה הבאתי אותך לסדר עבורו שכר לימוד... ותו לא מידי. לכן הושבתיך ליד הבחור, וגרמתי לעיכוב נורא בדרך, והכל כדי שתפתח בשיחה עמו ותעזור לו שיוכל לעסוק בתורה בהשקט ובטח בישיבתו.

(באר הפרשה מסעי תשע"ט)

סיפר הגה"צ רבי אלימך בידרמן שליט"א: בשבת שעברה סיפר לי בחור בן ישיבה חשוב, ירא שמים מרבים, שהכרת פניו ענתה בו שעדיף לגדולות, מעשה שאירע עמו, פלאי פלאות, ואלו דבריו: לדאבון לב עזבו הורי את דרך הישר התורה והמצוה, ובבואי לימי הבחרות חיפשתי בעצמי ישיבה טובה, אבל לא היה סיפק בידי לשלם את שכר הלימוד הגבוה שהם דורשים, וחלק לא אבו להכניס אותי מחמת הרקע המשפחתי, ואלו שבדיעבד קבלו אותי, דחקו אותי החוצה כשנתקשיתי בתשלומים, וכך חיפשתי וחיפשתי עד שמצאתי את שאהבה נפשי, ישיבת 'תורה ודעת' בשכונת רמות בעיה"ק ירושלים, והם הסכימו שלנוכח מצבי אשלם פחות מהמקובל - 600 שקלים במקום 900. אולם הסתיים החודש הראשון, ו'אני אנה אני בא'... כי אין בידי לשלם אפילו את ה-600.

והנה לאחרונה נולדו תאומות לאחי, שהוא אברך ת"ח ודר בעי"ת בני ברק יצ"ו, ומכיוון שאחת מהבנות שהתה בביה"ח, נסעתי בקו 402 מירושלים לבני ברק לעזור לו, ואותו היום יום שלישי בשבת היה, ו' תמוז תשע"ט.

באמצע הדרך אירעה תאונה נוראה ואנשי ההצלה סגרו את הכביש למשך כשעתיים. נתקענו בפקק נורא וארוך, חלק מהנוסעים ירדו להתפלל מנחה וחלק עסקו בדברי תורה... אני הקט דברתי כמה רגעים עם הנהג, אח"כ חזרתי למקומי, שם נפתחה שיחה ביני לבין יהודי מתושבי אנגליה שישב לצדי. הלה שאלני מה לי ולנהג, שהוא רחוק מקהל יראי ה'. בלית ברירה ענית לו שהוא ממכירי בית אבא, ולפליאתו מה לבן ישיבה עם רחוקים משמירת תורה ומצוות, הסברתי לו את כל המצב המשפחתי בו הנני נתון.

"שמעתי מכמה תלמידים, שמאז שהם התחילו לשמור על סדרי הישיבה חל אצלם מהפך ושינוי גדול, והם מאושרים ומצליחים..."

דברי הדרכה והכוונה לבאים בשערי הישיבה הגדולה, ממרן הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין שליט"א ראש ישיבת פוניבז' קטעים נבחרים מתוך הקונטרס המיוחד שיחולק אי"ה היום למשתתפי כנס 'סדר הכנה'

חזרה או מסכת אחרת, כל אחד מה שיחליט לעצמו כפי משיכת לבו, ואם לא קובעים חברותא מתבזבז הזמן, שיש הרבה שעות ביום שישי עד הדלקת הנרות, ואפשר ללמוד גם אחרי תפילת מנחה, כי הכנת צרכי שבת אינה לוקחת זמן רב כל כך, וכן ליל שבת ויום שבת ומוצאי שבת הם זמנים ארוכים, וחשוב לקבוע בהם חברותא.

"ויש מבני הישיבות שעושים משמר ללמוד כל הלילה בליל שישי או ליל שבת, וצריכים לדעת שאין שום רווח בדברים כאלה, וידוע שיש בזה רק הפסד משינוי הסדרים. חוץ ממה שמשנים בכך מסדרי הישיבה הקבועים, גם עצם שינוי הסדר מכל ימות השבוע זהו דבר מאד לא טוב, ולא מצינו לגדולי ישראל שעשו משמורים. כל הגדולים היו מסודרים עם סדר יום קבוע, לא היו ישנים פעם בלילה ופעם ביום, ולא היו מהפכים את הלילה ליום, כי זהו דבר שאין בו הצלחה".

(שיחה למייסדי ישיבה גדולה בדרום הארץ - תמוז תש"ע)

"נזכיר כמה דברים שנוגעים מאד למעשה. ראשית צריכים לדעת כי סדרי הישיבה הם דבר הכרחי להצלחה בתורה. בחור שמקפיד על סדרי הישיבה, ונמצא בכל הסדרים של תורה תפילה ומוסר, זה בדוק ומנוסה שיש הצלחה בזה, וכל אלו שמתנהלים על פי סדרי הישיבה הכל הולך אצלם בהצלחה, והם מאושרים ושמחים ויש להם הרגשה טובה ונעימה.

"ושמעתי כך מכמה תלמידים שלא היו שומרים על סדרי הישיבה, ומאז שהתחילו לשמור על סדרי הישיבה חל אצלם מהפך ושינוי גדול, והם מאושרים ומצליחים הרבה יותר ממה שהיה לפני שמרו על סדרי הישיבה.

"ועוד חשוב מאד לדעת בנוגע לימי שישי ושבת, שהם שני ימים בשבוע הצריכים חיזוק גדול, מפני שבדרך כלל בימים האלה שהם סוף השבוע הרבה מורים היתר לעצמם בלא חשבון, אך יש לדעת כי צריכים לשמור בשלמות על סדרי הישיבה גם בימים אלו, וראוי לקבוע חברותא עם לימוד מיוחד לימי שישי ושבת,

פרשת השבוע

לאחר כל תוכחה היה מבקש סליחה. לאחר שנוף בתלמיד שסרה, היה שואל בחרדה בזה הנוסח: "האמת שהתוכחה הגיעה לך, אבל אולי הגזמתי קצת בניסוח? בטון? אנא סלח לי..."

זהירותו המופלגת של מרן בעל השבט הלוי זצ"ל בכבוד הבריות

חינם, להיות אוהבין זה לזה, לכבד יותר זה את זה, ולהיות רגישים יותר האחד כלפי השני.

מיוחד במידותיו היה מרן בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל. במיוחד ראו אצלו את הכבוד והאהבה שהוא רוחש כלפי כל אחד ואחד מישראל. גם כראש ישיבה לתלמידיו וגם כפוסק הדור, ראו את דרכו המיוחדת בהבנה וכיבוד הזולת, בלא הבדל בין חוג ועדה, כפי שהורו חז"ל: "שיהא שם שמים מתאהב על ידך". בשורות הבאות נגולל סיפורים נפלאים ומפעמים ממרן בעל שבט הלוי

אלה הדברים אשר דבר משה (דברים א, א)

פירש רש"י: "לפי שהן דברי תוכחות. ומה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן. לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודן של ישראל".

רש"י מעלה על נס את רגישותו הרבה של משה רבינו ע"ה, בכך שהזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל. דברי רש"י מתאימים עד מאוד לימים בהם אנו שרויים, ימי בין המצרים. אשר בימים אלו מוטלת החובה על כל אחד ואחד מישראל להרבות באהבת

צוק"ל. סיפורים אלו, אשר הובאו בספר "הפוסק", ימחישו היטב את מידת אהבת ישראל וכבוד הבריות, שהיו טבועים בדמו של רבינו עד יומו האחרון עלי אדמות:

לאחר התוכחה היה מבקש שליחה

סיפר אחד מהאנשים הקרובים ביותר לרבינו זי"ע: בחורי הישיבה אהבו שהוא מוכיח אותם על מעשיהם. וזאת מדוע? כי לאחר כל תוכחה, כל תוכחה ממש! היה מבקש שליחה. לאחר שנוף בתלמיד שסרח היה שואל בחרדה של ממש, וזה היה הנוסח הקבוע שלו: "האמת שהפסק (התוכחה) הגיע לך, אבל אולי הגזמתי קצת בניסוח? בטון? פראגטיב מיר אנא סלח לי...". ואז היה תולה עיניים חרדות בבן שיחו, תופס בכף ידו החמה את ידו של התלמיד ומתחנן, בפשטות, מתחנן על נפשו: "הגזמתי בניסוח אה?... וכן על זה הדרך.

עוד מספר הנ"ל שהיה קרוב לרבינו: בני שימש אותו שנים כגבאי, לפני חתונתו, כשנאלץ להיפרד מהתפקיד, ניגש אליו רבינו, תפס אותו בשתי ידי, ושאלו ברוך: "אתה סולח לי אם פגעתי בך במשהו?", "אבל הרבי מעולם לא פגע בי! אפילו לא פעם אחת!", "השתומם הגבאי. רבינו מהרהר רגע: "יתכן שלא, אבל, הרי יתכן שהטרחתי עליך מעט יותר משנוקקת... והרי סייעת לי מדי פעם לקום, ואולי קרה שנשענתי עליך יותר מדי... קצת יותר משנאלצתי, האם תסלח לי על הצד שהדבר קרה?", וכשניאות לסלוח לו, קרנו פני רבינו מאושר.

עוד מספר אותו אדם, שהיה מקורב לרבינו, ביטוי נוסף מעולם הידידות שלו: "בניתי דירה חדשה, רבינו הגיע לביתי לקבוע מזוזה. מזוגתי, כנהוג, 'לחיים משקה', ברונפן עם מעט טופינים. רבינו עשה ברכה, וטעם מאותם מיני מגדנות. כשקם לצאת, שאל: 'האם בני הבית שלך נמצאים?' - 'נמצאים', השבתי. 'אני מבקש ממך, שתמסור לבני הבית שהעוגות היו טובות מאוד', בערה בו הכרת הטוב על העוגות שאכל..."

נואב את צערן של תלמידי חכמים

ליל פסח תשי"ח במעונו של המשגיח דישיבת פוניבז', הגאון ר' יחזקאל לוינשטיין. תקופת הצנע ששררה בזמן ההוא, מיררה את חיי היישוב בארץ, והעצימה את העוני המר, שהטיל בלאו הכי את חיתתו בסמטאות בני ברק. פניא דמעלי פסחא, השיגה הרבנית, רעיית המשגיח צוק"ל, עוף אחד, שהיה אמור להספיק לכל בני משפחתה במשך כל שבעת ימי החג. החלה הרבנית להתעסק במלאכת הבישול, לקראת החג הקרב ובא. לפתע נתעוררה שאלה לגבי כשרות העוף, לא הייתה זו שאלה הלכתית גרידא, זו הייתה שאלה האם יפלוש הרעב בחרבו השלופה למעונו של השרף...

התארחתי במעונו של השרף בליל החג ההוא, סיפר תלמיד ישיבת פוניבז', שהיה גם קרוב לרב וואזנר. כששמע המשגיח שיש שאלה בעוף, סירב לקבל אחריות וביקש ממני לסור למעונו של רבינו עם העוף, שיכריע בנידון. נכנסתי למעונו של רבינו,

הוא כבר החל בהכנות ל'סדר'. כששמע ששליח המשגיח אנוכי, זינק ממקומו בחרדת קודש, וליווה אותי לחדר אחר. נטל את העוף וזוככית מגדלת, וניגש לסוגיה כאל שאלת חיים. מסתבר, שהשאלה שהתעוררה הייתה מן השאלות היותר מסובכות. הניח רבינו את העוף המבויש בקרן זוית, וקרא לעזרתו עשרות ספרי שו"ת ואחרונים, שנערמו על השולחן בזה אחר זה. בני הבית ממתנינים שעה ארוכה לתחילת הסדר, אך רבינו מפלס דרכו בעב הענן של שאלת הכשרות. "ואז", סיפר השליח, "הרים רבינו את עינו, ולחש לי בחרדה גדולה: 'זה מן הסתם מזונו היחיד של המשגיח לכל ימי החג הא?' - 'מזונו היחיד' אישר השליח. רבינו נאנח אנחה מרה, ולחש כשהכאב מציף את עיניו: 'תלמידי חכמים שרויים בצער רח"ל... והרי יו"ט היום!'".

הוא פתח שוב ספרי שו"ת ושוב דפדף ושוב נאנח, ואז אמר כך: "תגיד למרן המשגיח, שהעוף כשר לאכילה, אבל נו, יש בו שאלות שנאלצתי להתיר, תגיד לו כך בדיוק: 'העוף כשר לאכילה לכל אדם, אבל אדם גדול כמו המשגיח ראוי שיימנע מאכילתו'". "חזרתי לבית המשגיח", סיפר השליח, "ואמרתי לו דברים כהווייתן. הוא הרהר מעט, וביקש את עזרתי בשנית: 'אם לא קשה לך אנא ממך, חזור לביתו של המרא דאתרא, ושאל אותו מנין לו שאדם גדול אני?'... השתוממתי מאוד, ועזות נעורים שהייתה בי, הביאה אותי לשאול את המשגיח: 'למאי נפק"מ מניין יודע הרבי על גדלותו?' - 'בני הבית רעבים', השיב לי בפשטות, 'וחובת אכילת בשר ביו"ט חלה גם עלי. אני סומך על הגר"ש וואזנר כאורים ותומים, אבל חובה עלי לדעת מנין לו שאדם גדול אני. אם מפי השמועה וכדומה, אזי הבשר כשר גם עבורי, אולם אם יש לו ידיעה אמיתית על גדלותי, שאני לא יודע עליה, אני סומך עליו להטריף את הבשר'".

"חזרתי לבית הרב וואזנר, הוא הסתכל עלי שעה ארוכה בכאב, השפיל את ראשו ולחש לעצמו את המימרא: 'אוי לדור... שאי אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים'. כאב לו שלמשגיח מפוניבז' לא יהא עוף משלו לחג. מה עשה? ניגש בשקט, ללא אומר ודברים, למטבח, כשאני בינתיים מציץ מהצד, עטף את העוף המסופק והשליכו לפת. אח"כ פתח את המקרר הקטן וחיפש זמן רב עד שלבסוף מצא עוף אחר, והגישו לידי. 'תאמר למשגיח בשמי, שכמרא דאתרא אני אומר לו שחזרתי בי, ומותר לו לאכול את העוף בשלווה, ולקיים את שמחת החג כדבעי'". השליח ההמום והנרגש, לקח את העוף המוחלף ויצא מן החדר, ועוד מהשביל שמע את קולו הטהור של הגר"ש וואזנר, האומר לעצמו: "אוי לו לדור... שאי אתה יודע בצערן של צדיקים".

פועל להשכין שלום

סיפר בנו של רבינו, הרה"ח ר' יוסף צבי וואזנר שליט"א, סיפור נורא שהתרחש בבורו פארק לפני כ-13 שנה והיה עד לו מקרוב: יהודי חיתן בשעטו"מ את בנו, לאחר כשנה זכו הזוג הטרי לחבוק בן זכר. כעבור תקופה קצרה קרה משהו נורא לאותו תינוק. ריח

של האם". על אתר אמר להם אבי זצ"ל, כשהוא זועק מקירות לבו: "כשמחותנים רבים בניהם, ובפרט על נתינת שם לתינוק, נענשים בעונש כזה, רח"ל".

נבוך עד למאוד, שאלו: "ומה נעשה כעת?", אמר להם מרן זצ"ל: "דבר ראשון צריכים אתם לעשות שלום עם המחותן. שנית, צריכים אתם להוסיף שם לתינוק על שם צד אמו". הרבה ברירות לא נותרו להם, והם קיבלו על עצמם את הפסק. ועוד אמר להם שיתקשרו עכשיו מביתו, ויפייסו את המחותן, וכאן כעת במקום הזה תוסיפו לו עוד שם. וכך עשו, כשנחתו חזרה באמריקה כבר הספיקו להבחין שהריח הרע שנדף מהתינוק נעלם, והתינוק התרפא כליל...

נורא של בר מינן החל נודף מאותו תינוק רח"ל. בצר להם הלכו ההורים לדרוש אצל הרופאים. ואלה אמרו שאין הם מכירים שום תרופה ורפואה לתופעה המוזרה. ההורים המיואשים התרוצצו מרופא לרופא וניסו להרבות בסגולות לרפואת בנם, אך כלום לא עזר. לבסוף כתקווה אחרונה, נסעו לארץ ישראל כדי להיוועץ עם אבי, בעל שבט הלוי. כשנכנסו אל הקודש פנימה וסיפרו לאבי זצ"ל על המקרה המוזר עם בנם התינוק, תיכף שאל אבי, על שם מי קרוי הילד? השיב אבי הילד שהוא נקרא ע"ש הצד שלו, והוסיף: "על אף שהמנהג הוא לתת שם בילד הראשון אחר צד האמא, אך דא עקא שאני ואבי בסכסוך עמוק עם המחותן, ואף בחתונה עצמה כבר רבו ביניהם, ולכן לא רצינו לתת שם מהצד

עניינא דיומא - תשעה באב

במחשכים הושיבני: המנהג לכבות את האור בבית הכנסת בליל תשעה באב - המקורות, הטעמים והמנהגים

מאת הרב ישראל יעקב פרבר והרב יהודה לייב שטיסל מח"ס 'המנהג'

שהיה דלוק, בעת שהגיעו לפסוק באיכה (ה, טו) 'נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי חטאנו' (אבודרהם), וכן המנהג עד היום אצל הספרדים (כתר שם טוב).

היעב"ץ בסידורו (מנהגי ת"ב דלת ב חלון א) צווח על מה שהתחדש בדורו שנפסדו ונתקלקלו כל המנהגים הראויים, שבני אדם מרבים בנרות בתשעה באב כאילו הוא יו"ט, וכן מצינו גם במנהגי וורמייזא (רסח הערה יא) שאין העם נזהרים בכיבוי הנרות אלא כל אחד מדליק נרות לעצמו.

המנהג אף בשחרית

המהר"ל כתב שיש נוהגים שלא להדליק גם בשחרית נרות, וכן נתפשט המנהג בהרבה מקומות ("טעמי המנהגים" אות תרלז). ורק בתפילת מנחה חוזרים להדליק את כל האור, כיון שבחינת האור שבבתי כנסיות בט' באב לעת מנחה הוא מעין ומהות האור שיתגלה בביאת בן דוד במהרה בימינו, וכידוע המובא בחז"ל שתשעה באב הוא יום לידת משיח בן דוד.

התאורה בבית

נוהגים לכבות התאורה גם בבית כדי שגם בבית תהא ניכרת האבלות על חורבן ביהמ"ק, וכמו שכתוב 'במחשכים הושיבני כמתי עולם' ("הליכות שלמה"). ויש שלא נהגו לכבות את האור אלא רק בביהכנ"ס, כיון שאומרים שם איכה וקניות, וכן נהג הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

מנהג ישראל למעט בנרות ובתאורה בליל תשעה באב בבית הכנסת, משום אבל וצער על חורבן ביהמ"ק, וכמו שכותב הריטב"א (פסחים נג): שכדאי הוא בית אלקינו למנוע עליו הדלקת הנרות בביהכנ"ס. מקור המנהג הוא במדרש איכה (פרשה ג אות י), שאמר הקב"ה למלאכי השרת בעת החורבן: מלך המתאבל על בנו מה הוא עושה, אמרו לו, מכבה את הפנסים שבביתו. אמר להם אף אני אעשה כן. שנאמר, 'שמש וירח קדרו' והכוכבים אספו נגהם'. וכן כתב בזוהר הק' (פר' עקב דף ערב): ומכבין בליל ט' באב נהורין ושרגין ויתבין כאבלים לאשתתפא בדוחקא דשכינתא.

נר בקריאת מגילת איכה

כתב הרא"ש שלא היו מכבין נרו של החזן, שבזמנם הוציא החזן את כל המתפללים ולא היו צריכים שאר האנשים לאור. ובזמננו שכל הציבור אומרים איכה וקניות בלחש יחד עם החזן, יש להשאיר אור שיספיק לכל הקהל. וכן כתב ה"טורי זהב" (תקנט, סק"ה) שצריך כל אחד מן הקהל לומר בעצמו איכה וקניות ולכן צריכים להדליק מספיק נרות שיוכלו האנשים לקרוא לאורם. ויש שכתבו שכל המנהג לכבות את האור בליל תשעה באב הוא רק בכניסת הלילה בשעה שמתפללים תפילת ערבית, אבל בעת קריאת איכה וקניות יכול כל אחד להדליק נר שיוכל לומר מגילת איכה וקניות ("שיירי כנסת הגדולה").

המנהג בכמה קהילות בירושלים שאין מדליקין כלל את נורות החשמל בביהכנ"ס, רק כל אדם מדליק לעצמו נר קטן ואומר לאורו את מגילת איכה והקניות.

נפלה עטרת ראשו

ומצינו שבזמן הראשונים היה המנהג לכבות את הנר האחד

להארות והערות ניתן לפנות למכון "המנהג" במייל: hamenhog@gmail.com

בעוד האיש מתמוגג בדמעותיו על ספר התהלים, נכנס לפתע אחד העשירים המפורסמים בניו יורק, ניגש היישר אל האיש וביקש ממנו לנקוב בסכום המדויק של כל חובותיו...

בתוך שלוש שעות נפתרו ליהודי הזה כל הבעיות של החיים שלו, אבל לרבי מסאטמאר זה עדיין לא הספיק. הוא חשב וחשב, עד שמצא רעיון...

ותחב לידי האיש מתנה הגונה ביותר שיש בה כדי לכסות את כל החובות עם עוד יתרה רבתית נאה...

חלפה שעה נוספת, כשהאיש ממשיך ומתפלל בתפילותיו הזכות, מודה לפני השי"ת על העבר וצועק על להבא, והנה נכנס 'מלמד' אחד, מחשובי המלמדים שבאותו חיידר של הילד, וביקש לקבוע עבורו שעה אחת ביום שיוכל ללמוד עם הילד, ולקחת אותו תחת חסותו. והבטיח להחזירו אל החיידר ולדאוג אישית להעלותו בחזרה אל מסלול הלימודים כראוי לו!

התברר אפוא, שבכל אותן שעות ישב הרבי הקדוש בחדרו פנימה, והפעיל את כל כוחותיו ואת קשריו המסועפים כדי להביא את העסקן הרפואי לפני האיש, לסדר את ענין מחלת אשתו. ואת הגביר הגדול, כדי להסדיר את כל חובותיו. ואת המלמד הנכבד לפתור את הבעיה עם הילד התלמיד הקשה. - וכך פתר הרבי הקדוש על אתר את כל בעיותיו בעיותיו של האיש.

אחר כל זאת, כשכבר חלפו להם בינתיים בערך כשלוש שעות, נקרא שוב האיש אל חדרו של הרבי פנימה, במאור פנים הודה לרבי נרגשות על כל העזרה הגדולה שדאג עבורו.

אך הרבי מצידו עדיין לא נחה דעתו, והשתוקקות לבו ההומה לגמול חסד ולהטיב עם ישראל בערה בו, והוא שאל את האיש: מה עוד יכול אני לעשות למענך?

היהודי השתומם לשאלתו של הרבי, ואמר בהכנעה גדולה שהוא מודה בכל לב לרבי על כל מה שעשה למענו עד עתה, ואינו יודע מה עוד יש לו לבקש...

אך הרבי לא הרפה, הוא חשב קמעא, התנמנם על כיסאו לרגע קט כדרכו בקודש, ולפתע ננער ואמר: הלא עד עתה גמלתי חסד רק עם גופך, ומה עם הנשמה? וכי בשביל נשמתך לא צריך לדאוג? - הנה מעניק אני לך בזה, את כל העולם הבא שלי שנוצר ממצוות גמילות חסדים זו, שעסקתי בה למענך בשלוש השעות האחרונות! קח נא את שכר המצוה הזו, שיהא בידך מן המוכן לאחר מאה ועשרים!

(טיב הקהילה מסעי תשע"ט)

שח הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א: סיפר לי איש נאמן מתושבי העיר ניו יורק רבתי, שהגיע פעם אל ביתו נאוה קודש של מרן הרבי הקדוש בעל 'ויואל משה' מסטמאר זצוק"ל זי"ע, ובאותה עת היה מוקף יהודי זה בחבילי טרדין: אשתו חלתה במחלה קשה והרופאים לא הצליחו להעלות לה מזון, וכן בעקבות הוצאות הרפואה המרובות לוהו כספים רבים, וחובותיו עלו והשתרגו למעלה ראש! - ואם לא די בזאת, הרי כתוצאה מן הריצות הרבות אחר הרופאים והביקורים התכופים בבתי חולים, הזניח אחד הילדים בבית את לימודיו, הוא ירד עד שהוכרחו 'לזרוק' אותו מן החיידר, ה' ירחם!

היהודי אפוף הצרות נכנס לחדרו של הרבי הקדוש, והחל בוכה ומבכה במר נפשו על רוב צרותיו, באומרו שהוא כמעט על סף ייאוש! אין הוא יודע במה יגש לטפל קודם, אם באשתו החולנית, או בסילוק חובותיו הרבים, או בסידור הילד בתלמוד תורה - כשבכל שלושת הבעיות גם יחד אין לו מושג ואינו יודע כיצד ואיך לטפל בהם? ומה ניתן לעשות כדי להמציא פתרון של ממש לצאת מן הסבך.

נכמרו רחמיו של הצדיק על האיש המדוכא, ואמר לו: צא נא בבקשה אל חדר ההמתנה, המתן נא קמעא, ואראה מה אוכל לעשות בנידון. חזר האיש ויצא אל חדר ההמתנה הגדול, נטל ספר תהלים לידי, והחל להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך להושיעו מכל צרותיו.

והנה לפתע נכנס אחד מגדולי עסקני הרפואה המפורסמים שבניו יורק, ניגש היישר אל האיש וביקש את כל הפרטים אודות מחלתה המסתורית של אשתו, מתי החלה, ומה כבר עשו בנידון, אצל איזה רופאים ביקרו, ובאילו תרופות השתמשו, ובאיזה בית חולים שוכבת היא עכשיו - ויצא בהבטחה ברורה לעשות הכל כדי להשיבה לאינתה!

לא חלפה שעה קלה, ובעוד האיש מתמוגג בדמעותיו על ספר התהלים, נכנס גביר גדול, אחד העשירים המפורסמים שבניו יורק, אף הוא ניגש היישר אל האיש וביקש לנקוב בסכום המדויק של כל חובותיו, ותיכף הוציא פנקס שיקים מהודר מאמתחתו

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

האם מותר לברך 'הגומל' בתשעה באב

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

דעות, וכתב שיש לדמות ברכת הגומל למש"כ השערי תשובה' (סי' תקנ"א סעיף ז') שמברכים הטוב והמטיב בתשעה הימים, ורק 'שהחיינו לזמן הזה' א"א לומר, ולכן יש לברך הגומל. והשי"ת יגמלנו חסדים טובים בישועת הכלל והפרט.

שאלה: רבים נוסעים במטוס ערב תשעה באב מהשיבות לבתיהם, והשאלה האם ביום תשעה באב ניתן לקבל עלייה ולברך הגומל בעשרה; וכן השנה, שתשעה באב חל בשבת, האם יש לברך בשבת תשעה באב ברכת הגומל.
תשובה: ה'שדי חמד' מערכת תשעה באב הביא בזה

האם מותר לאכול ענבים בסעודה מפסקת?

ענבים וכוונתו עתה לאכול מפני התענית, אך אסור לומר שזה עבור התענית, כדכתב המשנ"ב (סי' ר"צ סק"ד) שאסור לומר נלך לישון כדי שנוכל לעשות מלאכתנו במוצ"ש, שמראה בזה שישן בשביל ימות החול. ויה"ר שצום תשעה באב יהפך לנו ולכל ישראל ליום ישועה ונחמה.

שאלה: בסעודה שלישית בשבת ערב תשעה באב, אמר דוד ליהודה: "כדאי לאכול ענבים, כי זה מועיל להקל על הצום". אמר לו יהודה: "חוששני שזה נחשב הכנה משבת לחול". אמר לו דוד: "הרי מפורש בשו"ע שמעלה על שולחנו כסעודת שלמה בשעתו, ואין למעט בעונג שבת". הצדק עם מי?
תשובה: מותר לאכול ענבים, אפילו אם תמיד אינו רגיל לאכול

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, וזארכים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

באיזה מקרה מותר לאדם להסתובב בכל העיר שנמצא בה למרות שהיא מחוץ ל'תחומו'?

מבוצעת תמיד ממרחק של שבעים אמה ושני שלישי האמה מקצה העיר, ומרחק זה הוא 'עיבורה' של העיר; ועל כן, בנדונו - אף אם מקום העירוב רחוק יותר מאלפיים מקצה העיר, אלא שהוא בתוך אלפיים לעיבורה של העיר - העיר יחד עם עיבורה נחשבים כארבע אמות. ואף בטרם לן בעיר - אם אכל בה את סעודת ליל שבת, ויצא ממנה לעבר מקום העירוב, ובדעתו לשוב אליה כדי ללון בה, נחשבת כל העיר כארבע אמות.

[שו"ע תה, א, משנ"ב יא, ושעה"צ יא; ביאורים ומוספים דרשו, 10-11]

כפי שלמדנו אתמול, לדעת השולחן ערוך, העושה 'עירוב תחומין' ב'תחום' עירו, אינו רשאי להתרחק יותר מאלפיים אמה ממקום העירוב, אף בתוך העיר.

אולם לדעת הרמ"א, אם שהה בעיר בזמן בין השמשות, ואף לן בעיר, (או ב'עיבורה' של העיר, כדלהלן) - נחשבת כל העיר עבורו כארבע אמות, והוא רשאי ללכת לכל אורכה ורוחבה של העיר, אף למרחק של יותר מאלפיים אמה ממקום העירוב.

ויתרה מזו - כפי שלמדנו בעבר, לדעת הרמ"א, מדידת תחום העיר

האם ניתן להחשיב שתי ערים כארבע אמות כל אחת עבור אדם אחד?

באופן זה נחשבת העיר שלן בה כארבע אמות; או שמכיון שהעיר של מקום העירוב כבר נחשבת עבורו כארבע אמות, שהרי היא 'מקום שביתתו', (ראה תקציר לאתמול), לא ניתן להחשיב עבורו עיר נוספת כארבע אמות.

ולהלכה - יש מהאחרונים שפסקו כדעת הרמ"א, וכן פסק החזון איש. אך יש מהאחרונים שפסקו כדעת השולחן ערוך; ומדברי המשנה ברורה נראה שנוטה לדעה זו.

[שו"ע תה, א, משנ"ב יב, ושעה"צ יא-יב; ביאורים ומוספים דרשו, 7-12]

בהמשך לאמור: אף לדעת הרמ"א, אין העיר נחשבת כארבע אמות אלא כששהה בעיר בזמן 'בין השמשות', וגם לן בתוכה; אבל אם בזמן בין השמשות שהה במקום העירוב, ולאחר מכן חזר לעיר ולן בה - נחלקו הפוסקים אם גם באופן זה נחשבת העיר עבורו כארבע אמות; ולדעת המשנה ברורה (ראה להלן), יש להחמיר בדבר. וכמו כן, אם בזמן בין השמשות שהה בעיר, ולאחר מכן יצא למקום עירובו ולן בו - אין העיר נחשבת עבורו כארבע אמות. ואם מקום העירוב הוא בתוך עיר - נחלקו הפוסקים האם גם

דין 'עיבורה' של עיר - האם נאמר רק להקל או גם להחמיר?

והעיר (ללא עיבורה) נחשבת כארבע אמות, כנ"ל. ומאידיך, אם אלפיים האמות מסתיימות מעבר לעיבורה של העיר במערב; וכגון שמקום העירוב הוא במרחק אלף אמה מהעיר, ורוחב העיר הוא תשע מאות ועשרים ושמונה אמה, כך שאלפיים האמות מסתיימות במרחק של כאמה אחת ממערב לעיבורה - נכלל אף עיבורה של העיר ב'ארבע האמות' של העיר. וכללו של דבר: לא נאמר דין עיבורה של עיר להחמיר, אלא להקל בלבד.

[שו"ע תה, א, ומשנ"ב יא ריג]

דעת הרמ"א בנוגע לשטח שמחוץ לעיר היא כך: אם מקום העירוב הוא (לדוגמה) ממזרח לעיר, ואלפיים האמות שלכיוון העיר, דהיינו לצד מערב, מסתיימות בתוך העיר, אסור לצאת מהעיר לכיוון מערב. ואם אלפיים האמות מסתיימות מעבר לגבול העיר במערב - העיר נחשבת כארבע אמות בלבד, ויש להמשיך ולמדוד ממערב לעיר עד אלף ותשע מאות ותשעים ושש אמות ממקום העירוב בניכוי העיר. ואף אם אלפיים האמות מסתיימות בתוך 'עיבורה' של העיר (ראה לעיל) במערב, אין זה נחשב שהן מסתיימות בתוך העיר;

* חכמינו ז"ל תיקנו שיהיה מותר לאדם ללכת בשבת יותר מאלפיים אמה לאחד מצדדי מקומו, על ידי שיניח בנקודה כלשהי בתוך התחום מזון בכמות המספיקה לשתי סעודות, לשם 'קניית שבתה', ואזי מותר לו להתרחק ממקום זה אלפיים אמה לכל סביבותיו. ותקנה זו מכונה 'עירוב תחומין'. וממקום העירוב מותר ללכת רק עד אלפיים אמה. ולדעת השולחן ערוך, אסור להתרחק יותר מאלפיים אמה ממקום העירוב אף בתוך העיר. ואם עשה עירוב תחומין בתחום עירו, ושהה בזמן בין השמשות בעיר במרחק של יותר מאלפיים אמה ממקום העירוב, נחלקו הפוסקים העירוב חל.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

בנין של דירות אירוח המושאלות חנים לאורחים - האם טעון 'עירוב חצרות'?

אוכל בדירה משלו - הרי הם חייבים בעירוב חצרות, והימנעותו של אחד מהם מההשתתפות בו, מבטלת את העירוב, כדין דיירי קבע. ואף אם הדירות אינן מושכרות להם, אלא מושאלות להם, ובעלי הדירות רשאים להוציאם מהן בכל עת שיחפצו - דינם כדיירי קבע. (ויש מקלים בדירות מושאלות).

[שו"ע שע, ח, משנ"ב נח-נט, וביה"ל ד"ה קבוע, וד"ה אוסרים; ביאורים ומוספים דרשו, 48]

השוכר דירה בחצר, או שהשאלוה לו, לתקופה של פחות משלושים יום, אינו נחשב כדייר קבע אלא כאורח, אשר לא נדרשת השתתפותו ב'עירוב החצרות'. ודין זה, אמור באופן שיש בחצר לפחות דייר אחד קבוע, שאז כל האורחים הדרים בחצר טפלים אליו; וזאת, אף אם דירות האורחים אינם שייכים לדייר הקבוע, אלא לאדם אחר שאינו מתגורר בחצר זו. אולם, חצר שנמצאים בה בשבת אורחים בלבד - וכל אחד

הלוח היומי

ז' במנחם אב | רבי שלום נח ב"ר משה אברהם ברזובסקי זצ"ל, מסלונים, בעל נתיבות שלום

ובחדש החמישי, בשבעה לחדש- היא שנת תשע-עשרה שנה (ג' של"ט), למלך נבכדנאצר מלך-בבל, בא נבזראדן רב-טבחים, עבד מלך-בבל-ירושלם. וישורף את בית ה' ואת-בית המלך, ואת כל-בתי ירושלם ואת-כל-בית גדול, שרף באש. ואת-חומות ירושלם, סביב נתצו כל-חיל פשדים, אשר רב-טבחים. (מלכים בעל פרק כ"ה)
בשנת קנ"א, נרצחו עקדה"ש כ-4000 יהודים בגטו סיבליה שבספרד, ע"י ההמון המוסת.

יארצייט:

- תקנ"ה: רבי ישכר דב בער ב"ר אריה יהודה לייבוש מזלאטשוב זצ"ל בעל מבשר צדק.
- תר"ע: רבי משה ב"ר עמרם גרינוולד זצ"ל, אב"ד חוסט-הונגריה ועוד, בעל ערוגת הבושם, עולת תמיד, מגדלות מרקחים ועוד.
- תרפ"ו: רבי שמחה בונם ב"ר שמואל עהרנפלד זצ"ל, אב"ד מטרסדורף, בעל מענה שמחה.
- תשל"ו: רבי חיים יוסף ב"ר בן ציון הלוי דינקלס זצ"ל, בעל אמונת יוסף, דעת יוסף.
- תשל"ט: רבי משה ב"ר אברהם אליעזר טשינגל זצ"ל, בעל מבקשי השלמות.
- תשנ"ט: רבי שמואל ב"ר יצחק אייזיק הכהן ינקוביץ זצ"ל, רב קריית קאליב בראשל"צ.
- תש"ס: רבי שלום נח ב"ר משה אברהם ברזובסקי זצ"ל, מסלונים, בעל נתיבות שלום.
- תשס"ז: רבי דב מאיר ב"ר אליהו צבי קרויזר זצ"ל, ר"י פרשבורג וסקווירא, בעל דבר המלך.
- תשע"ה: רבי מרדכי עמרם ב"ר בנימין זאב יעקבזון זצ"ל, משגיח ישיבות בית ישראל-רוז'ין ותפארת ציון.

מאיזה גיל צריך לחנך את הילדים להישמר מאיסור לשון הרע?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

שצריך שיבין שהסיבה שאסור לו לעשות זאת היא כיון שליהודי אסור לעשות מעשה כזה, ולא בגלל שמונעים ממנו לעשות זאת. אמנם כשהלשון הרע שמספר הקטן מזיק לאחרים - לכאורה יש להפרישו אף שלא מצד דין חינוך, כמבואר ברמ"א (ח"מ סי' שמט ס"ה) שיש למנוע קטנים מלהזיק ואף להכותם על כך. ילדים שמספרים בבית מה שנעשה להם בכתה - דעת הגר"נ קרליץ שלפעמים יש צורך לתת לילדים לספר מה שעבר עליהם, והוא תועלת גידולם וחינוכם, אלא שכמובן אין להאמין אלא רק לשמוע דבריהם ולהרגיעם ולברר הדבר. וכשמגיעים לגיל שמבינים שיש איסור לשון הרע ורכילות, חובה לחנכם שאסור לספר לשון הרע, ולבאר להם מתי נחשב הסיפור לתועלת ומותר לספרו, וצריך חכמה גדולה לזה. אכן לענין האם מותר למחנך להקשיב לילדים שמספרים בכתה ענינים שקורים בביתם, ופעמים רבות נשמע לשון הרע על מה שקורה בביתם, דעת הגר"ח קניבסקי שאין לו להקשיב כשאין בכך צורך.

בסעיף הנלמד היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים, מעורר רבנו על החובה לחנך את הילדים ולהפרישם כבר מגיל קטן מאיסור זה. בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים, כי מלבד מצות החינוך הכללית שיש בכל המצות, באיסור לשון הרע יש מצות עשה מיוחדת להודיע לבנים מעשה מרים ואיסור סיפור לשון הרע [ספר זכור למרים בשם הרמב"ן]. ולהלן מספר פרטים בחובת חינוך מיוחדת זו, מתוך המובא בביאורים ומוספים: אופן חינוך הקטן לענין שמירת הלשון - כתב הגר"ח קניבסקי שמחנכים אותו לעיקר הענין, ואין צריך להכביד עליו בידעת כל פרטי ההלכות. הגיל שממנו חייב לחנכו - כתב במשנ"ב שהוא מזמן שהתינוק בר הבנה ומבין כשאומרים לו שאסור לעשות דבר זה. וגדר 'בר הבנה' הוא, אם לאחר שגער בו אביו ידע לפרוש מהאיסור גם שלא בפני אביו, שכבר יודע קצת מאיסור והיתר. והגר"נ קרליץ ביאר,

בברכת "ולירושלים" "ואת צמח" וכו'... צריך להוריד דמעה מאין הפוגות על בנין ירושלים והחזרת קרן דוד, כי היא תכלית שלמות אנושי... ואם מלאכי מעלה קוראים בבכי וקניה על חורבן ירושלים יום ולילה לא יחשו, והם אבלי ציון, איך נחשה אנן ולא נבכה על חילול ה' שנתחלל בחורבן ירושלים ואבדן מלכות בית דוד. (יערות דבש ח"א דרוש א)

בברכת "ולירושלים עירך/ תשכון בתוך ירושלים" ובברכת "את צמח" נשתדל לבקש ולהתחנן מעומק הלב שיבנה בית המקדש במהרה